

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Solvuntur objectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

exigitur commensuratio sive adæquatio cognitionis cum objecto, nedum quoad formalitates & prædicata cognita, verum etiam quoad modum passivæ cognoscibilitatis; id est quod cognoscantur eo modo quò ex propriis meritis petit cognosci.

Quod magis explicatur: Plus enim distat modus cognitionis infinitæ à modo cognitionis finitæ, quàm modus demonstrationis, à modo opinativo: Sed cognoscibile demonstrativè non comprehenditur à cognoscente illud opinativè: Ergo cognoscibile modo infinito, non potest comprehendi à cognoscente illud per finitam cognitionem.

Minor verò quæ asserit implicare contradictionem, quòd intellectus creatus cognoscat divinam essentiam, quantum est cognoscibilis ex parte modi cognoscendi, ostenditur primò. Tunc aliquid cognoscitur quantum est cognoscibile in modo cognoscendi, quando modus cognoscens est modus objecti cogniti, ut explicat D. Thomas hic art. 7. ad 3. Sed implicat modum intellectus creati cognoscens, esse vel adæquare modum Dei ut cognoscibilis: Ergo implicat intellectum creatum cognoscere divinam essentiam, quantum est cognoscibilis ex parte modi cognoscendi.

Secundò, Deus cum sit infinitæ immaterialitatis, est etiam infinitæ intelligibilitatis. Sed nulla cognitio intellectui creato possibilis esse potest infinita per essentiam in ratione cognitionis: Ergo nullus intellectus creatus potest Dei essentiam cognoscere, quantum cognoscibilis est, ex parte modi cognoscendi.

Tertiò, Modus cognitionis divinæ non excedit, sed tantum adæquat modum cognoscibilitatis Dei: Atqui nulla intellectio possibilis intellectui creato potest adæquare modum cognitionis divinæ: Ergo nec modum passivæ intelligibilitatis divinæ essentia.

Denique, Quia divina cognoscibilitas fundatur in summa actualitate, quæ nulli creaturæ potest communicari, non est dabilis creatura cuius intelligibilitas adæquetur cum intelligibilitate divina: Atqui etiam activa intellectualitas sequitur ad immaterialitatem, nullaque virtus cognoscitiva, vel actualis cognitio creata potest adæquare immaterialitatem divinam: Ergo non est dabilis creata cognitio, cuius modus adæquetur cum modo cognoscibilitatis divinæ.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

28 **O**bjicies primò contra primam conclusionem: Anima Christi Deum comprehendit: Ergo Deus ab aliquo beato de facto comprehenditur. Consequentia patet, Antecedens probatur primò ex Isidoro cap. 2. in Exodum, ubi sic ait: *Sola sibi integrè nota est Trinitas, & humanitati suscepta.* At hæc non nisi de cognitione comprehensiva intelligi possunt, cum integra Trinitatis cognitio, competens ipsi Trinitati, vera sit Deitatis comprehensio: Ergo Anima Christi Deum comprehendit.

Secundò proferitur idem Antecedens. Anima Christi per scientiam beatam videt omnia quæ Deus cognoscit scientiæ visionis: Ergo talem scientiam comprehendit. Antecedens est D. Thomas 3. p. quæst. 10. art. 2. ad 2. ubi ait: *Anima Christi scit omnia quæ Deus in seipso cognoscit per scientiam visionis.* Et in resp. ad 3. asserit quòd *scientia anima Christi, quam habet in verbo, parifica-*

A tur scientiæ visionis, quam Deus habet in seipso, quantum ad numerum scibilem. Consequentia verò videtur manifesta: Sicut enim Anima Christi comprehenderet scientiam simplicis intelligentiæ, si attingeret omnia possibilea ad quæ extenditur: ita comprehendit scientiam visionis, si videat omnia & singula ad quæ terminatur; siquidem ad comprehendendam aliquam scientiam, sufficit attingere illam, & omnia objecta ad quæ se extendit.

Respondeo negando Antecedens: Ut enim supra ostendimus, de fide certum est, & in Concilio Basiliensi definitum, animam Christinon videre Deum tam clarè & intensè, sicut Deus seipsum videt, subindeque ipsum non comprehendere. Unde scitè Albertus Magnus in 3. dist. 14. art. 1. *Solus Deus comprehendit se, si enim dicemus eum concludi comprehensione capacitatis anime Christi, videtur mihi quòd hoc redundaret in blasphemiam deitatis Christi.*

Ad primam probationem in contrarium respondeo ex D. Thomas 3. p. quæst. 10. art. 1. ad 1. Isidorum hoc dixisse propter excellentissimam cognitionem convenientem animæ Christi Domini, quæ nulli alteri creaturæ est communis, integraque appellatur; non quia sit comprehensiva Dei, nec maxima inter possibilea est potentia Dei absoluta, sed quia est suprema inter possibilea, de lege statuta. Quemadmodum anima Christi dicitur Joan. 1. plena gratiâ habituali, non quòd non sit possibilis major & intensior gratia, de potentia Dei absoluta, sed quia de lege ordinaria, major & intensior dari nequit.

Ad secundam, concessio Antecedente, nego Consequentiam; ad cuius probationem nego pariter Consequentiam & paritatem: nam scientia simplicis intelligentiæ habet pro objecto adæquato & necessario sibi correspondenti ultra quòd non potest se extendere, omnes effectus possibilea; unde qui omnes illos ex vi visionis beatificæ attingeret, non posset non attingere ejus objectum adæquatum & necessarium, ultra quòd progredi nequit, ac proinde non posset illam non comprehendere. At scientiæ visionis, ut respicit creaturas, liberè terminatur ad illas; & ita posset ipsa, secundum suam entitatem invariata permanente, ad plures alias ex libera Dei voluntate terminari, si Deus illas producere decrevisset. Unde ex eo quòd cognoscantur omnia, ad quæ de facto se extendit, non bene colligitur talem scientiam comprehendendi, siquidem eademmet possit ad plura alia objecta se extendere. Aliam solutionem & disparitatem dabimus in Tractatu de Incarnatione, quæ hujus argumenti difficultas plenius & facilius resolvetur.

E Objicies secundò: Comprehendere Deum, est cognoscere illum totum & totaliter: Sed beati videntes Deum, illum totum & totaliter cognoscunt: Ergo illum comprehendunt. Major constat ex supra dictis, Minor probatur. Quando dicitur quòd comprehendere Deum, est illum cognoscere totaliter, vel ly totaliter dicit modum videntis, vel modum rei visæ: Si dicat modum rei visæ, Deus totaliter videtur, quia videtur sicuti est. Si verò dicat modum ex parte videntis, etiam hoc modo totaliter videtur, quia videns Deum, totà suâ virtute & conatu illum videt: Ergo beati videntes Deum, illum totum & totaliter cognoscunt.

Respondeo concessa Majori, negando Minor-

rem.

rem ad cuius probationem responder D. Tho-
mas hic articulo 7. ad 3. Quod ly. totaliter dicit
modum obiecti: non quidem ita, quod totus modus
obiecti non cadat sub cognitione, sed quia modus obje-
cti non est modus cognoscendi. Qui igitur videt Deum
per essentiam, videt hoc in eo, quod infinite existit. &
infinite cognoscibilis est: sed hic infinitus modus non
comperit ei, ut scilicet infinite cognoscat. Sicut ali-
quis probabiliter scire potest aliquam propositionem esse
demonstrabilem, licet ipse eam demonstrative non co-
gnoscat.

31. Dices, Beatus videns Deum, ipsum infinito
modo cognoscit, nam licet lumen gloriæ elevans
ejus intellectum finitum sit, essentia tamen divi-
na per modum speciei ipsi unita, & se habens ut
principium formale agendi, infinita est per es-
sentiam: Ergo videt Deum totaliter, non solum
ex parte cognoscentis, sed etiam ex parte rei cog-
nitæ, & adæquat in modo cognoscibilitatem
divinam.

Sed nego consequentiam: licet enim essentia
divina concurrens per modum speciei ad visio-
nem beatificam, infinita sit per essentiam, non
participatur tamen ab intellectu creato perfe-
ctè, id est modò limitatò propter luminis glo-
riæ limitationem; unde intellectus Beati, illà in-
formatus, seu actus, non elicit visionem beati-
ficam Dei intelligibilitatem adæquantem, nec ita
perfectè divinam essentiam videt, sicut visibilis est.

32. Obijcies tertio contra secundam conclusio-
nem. Probabile est, quod possit de potentia
absoluta produci lumen gloriæ infinite inten-
sam: Sed intellectus creatus tali lumine eleva-
tus Deum comprehenderet; eum D. Thomas
hic art. 7. ex eo probet, non posse intellectum
creatum Dei essentiam comprehendere, quia
lumen elevans, danque virtutem ad Dei essen-
tiam videndam, finitum & limitatum est: Ergo
saltem de potentia absoluta intellectus creatus
Deum potest comprehendere.

Respondeo negando Majorem, sententia enim
affirmans posse potentia absoluta dari
lumen gloriæ infinite intantum, non est proba-
bilis, sed evidenter falsa; nam lumen gloriæ infi-
nitè intantum repugnat, tum ex parte ipsius lu-
minis, quia cum dicat essentiam finitam, non po-
test esse capax intensionis infinitæ; unde licet
participet lumen divinam, debet illud finito
modo participare: tum etiam ex parte subjecti,
quia cum inter perfectivum, & perfectibile de-
beat esse proportio, subjectum finitum, quale
est intellectus creatus, non est capax accidentis
ad infinite intensi, licet sit capax accidentis
infinite intensi in potentia, & sine categoriamati-
cè, ut loquuntur Philosophi.

Adiunt aliqui, quod licet admittere tur posse
dari lumen gloriæ infinite intantum, quia tamen
non esset infinitum per essentiam, sed tantum
per participationem, subindeque essentiam divi-
nam in perfectione & actualitate non adæquat
ret, Deum non comprehenderet. Sed hæc
solutio non videtur consona doctrinæ D. Tho-
mæ: nam hic art. 7. ad probandum nullum in-
tellectum creatum posse Deum comprehendere,
sic dicitur: In tantum intellectum creatus divi-
nam essentiam perfectius, vel minus perfecte cogno-
scit, in quantum majori, vel minori lumine gloriæ
persundatur: cum igitur lumen gloriæ creatum, in quo-
cumque intellectu receptum, non possit esse infinitum,
impossibile est, quod aliquis intellectus Deum infinite cog-
noscat.

Tom. 1.

gnoscat, unde impossibile est, quod Deum comprehendat.
In quo dicitur sanctus Doctor, ut certum sup-
ponit, quod lumen gloriæ infinite intantum
Deum comprehenderet. Quia nimirum, si
per impossibile illud daretur, cum ex uno im-
possibili sequatur aliud impossibile, tale lu-
men deberet esse infinite immaterialitatis, &
actus purus, sicut Deus; subindeque tantum
habere de virtute cognoscitiva, & intellectuiva,
quantum essentia divina cognoscibilitatis, &
intelligibilitatis habet.

Obijcies quartò: De absoluta potentia intel-
lectus creatus per intellectum divinam sibi
sub ratione intellectus unitam intelligere po-
test: At intellectus creatus sic intelligens com-
prehenderet Deum; cum enim increata Dei co-
gnitio unita intellectui creato infinite sit acti-
ualitatis, adæquantque Dei cognoscibilitatem;
& aliunde ab intellectu creato non procedat,
non est, cur luminis elevanti proportioanda sit,
nec cur intellectum creatum non constituat
comprehendentem Deum: Ergo de potentia
absoluta intellectus creatus Deum comprehen-
dere potest.

Respondeo primò, negando Majorem, ut
enim in tractatu de beatitudine ostendimus,
repugnat hominem, vel Angelum increata Dei
visione beatificari, vel Deum per modum intel-
lectionis ipsorum intellectui uniri. Rem in tra-
ctatu de Incarnatione demonstrabimus, intel-
lectum Christi humanum increata Dei intellectu-
one non potuisse intelligere.

Respondeo secundò, datà Majori, negando
Minorem: non minus enim est comprehensiva
sui divina essentia sub ratione verbi, quam sub
conceptu intellectus; & tamen de facto unitus
mentibus beatorum, ut verbum, absque eo quod
uniatur illi, ut est comprehensiva: Ergo quæ
quamvis divina intellectio sit comprehensiva
Dei, & licet unibilis esset intellectui creato, pos-
set tamen uniri sub ratione cognitionis quæ dicitur
tativa, cum repugnantia ut uniretur sub ratione
comprehensionis; & ut intellectum creatum
comprehendentem Deum constitueret: quia
nimirum uniretur ipsi finito modo, & juxta ca-
pacitatem, & proportionem potentie finitæ, si-
cut licet persona Verbi sit sancta per essentiam,
& immediate per se ipsam sanctificet humanita-
tem assumptam, illam tamen sanctam per essen-
tiam non constituit (quia talis sanctitas huma-
nitas capax non est) sed duntaxat per participa-
tionem, & gratiam communicationem.

Confirmatur: Si intellectio divina & increa-
ta posset uniri intellectui creato, & sic unita ip-
sum comprehendentem divinam essentiam de-
nominare, & constituere: cur etiam generatio,
quæ est in Patre, non posset uniri adæquate cum
intellectu creato, & reddere illum generantem,
& Patrem Verbi divini? Sed hoc absurdissimum
est, & à communi Theologorum sensu penitus
alienum: Ergo & illud.

Quod si dicas intellectum creatum, ut potest
finitum & limitatum, non habere debitam ca-
pacitatem & proportionem, ut hanc denominatio-
nem recipiat: idem dicam de comprehensione,
non minus enim comprehensio infinita per se
principium infinitum sibi proportionatum, quam
generatio Verbi: Imò major est perfectio divinæ
comprehensionis, quæ absoluta est, & absolute
infinita, & citra opinionem infinite perfectæ,
quam generatio Verbi, quæ relativa est, & an-
ti-

cat perfectionem; vel non, sub opinione positum; ut rectè observavit Ildephonus Michaël, quæst. 12. art. 7. dubio unico.

§. IV.

Solvitur alia objectio.

36. **O**bjicies ultimo: Ad comprehensionem non requiritur, quod modus cognitionis, aut cognoscentis adæquet modum rei cognitæ, sed sufficit totum objectum cognosci, ita ut nulla ejus formalitas, nihilque in illo contentum eminenter lateat cognoscentem: Ergo tunc præcipuum fundamentum nostræ conclusionis. Consequenter patet ex supra dictis, Antecedens probatur primo. Cum nomen comprehensionis ex comprehensione corporea sit ad spirituales translaturum, id sufficit in cognitione, ut sit spiritualis comprehensio objecti, quod sufficit in quantitate, ut aliam quantitatem corporaliter comprehendat: Sed ut una quantitas corporaliter aliam comprehendat, non requiritur, quod ejus entitatem adæquet, sed sufficit, quod nihil talis quantitatis extra aliam reperitur; aut enim sphaera v. g. perfectè potest à ferrea comprehendere, quavis hæc ab illa in entitate excedatur: Ergo ad comprehensionem non requiritur, quod modus cognitionis, aut cognoscentis adæquet modum rei cognitæ, sed sufficit totum objectum ita cognosci, ut nihil in illo formaliter, vel eminenter contentum lateat cognoscentem.

37. **S**ecundo D. Thomas hic art. 8. & 3. p. quæst. 10. art. 2. ex cognitione omnium possibilem in Verbo, infert Deum fore comprehendendum: At si cognitio attingens omnia, quæ in objecto formaliter & eminenter continentur, non adæquans tamen in entitate, vel modo entitatem vel modum objecti, non esset illius comprehensio, illud D. Thomæ non valeret: Ergo ad rei comprehensionem talis adæquatio non requiritur.

38. **T**ertio si requiretur talis adæquatio, sequeretur quod Angelus superior non comprehenderet inferiorem, imo nec muscam, vel formicam, aut alias res sibi inferiores: Sed hoc videtur absurdum: Ergo & illud. Sequela Majoris videtur manifesta: cognitio enim Angeli superioris non adæquat in entitate, & perfectione Angelum inferiorem, nec muscam, aut formicam; eod quod cognitio sit accidens, & qualitas hæc verò objecta sunt entitates substantiales: accidentia vero quæcunque, præcipue si sint ordinis naturalis, non adæquant perfectionem substantiarum, præsertim earum, quæ completæ sunt, & subsistentes; & minus earum, quæ spirituales sunt, ut est quilibet Angelus, quantumlibet inferior: Ergo si cognitio comprehensiva debeat in sua perfectione adæquate perfectionem objecti comprehensivi, Angelus superior non comprehendet inferiorem, imo nec muscam, vel formicam.

39. **D**enique sententia probabilis est, quod Angelus inferior superiorem comprehendit: At modus cognoscentis, aut cognitionis Angeli inferioris non adæquat modum cognoscibilitatis Angeli superioris, cum Angelus inferior non adæquet superiorem in ratione immaterialitatis, ad quam sequitur cognoscibilitas: Ergo talis adæquatio ad comprehensionem non requiritur.

40. **H**uic argumento, quod est præcipuum fundamentum adveitæ sententiæ, respondeo negando Antecedens, & ad primam ejus probationem, nego Majorem: licet enim nomen comprehensionis ex corporea ad spirituales translaturum

A fuerit, potest tamen ad intellectualem comprehensionem aliquid exigi, quod non requiritur ad corpoream; ad hanc enim non exigitur, quod circumscriptio fiat ex vi ejusdem quantitatis, nec quod ambiantur extrinseca, ad quæ res comprehensa dicitur habitudinem; & tamen ad intelligibilem comprehensionem utrumque necessarium est, nempe quod ex vi ejusdem cognitionis omnia in objecto cognoscibilia attingantur, ut fatetur Valquez, cujus est hoc argumentum. Pariter ergo adæquatio in immaterialitate, seu in modo cognitionis, & objecti cognoscibilitate, exigi potest ad comprehensionem intellectualem, quam vis ad comprehensionem corpoream similis adæquatio non requiritur.

B Ad secundam nego Minorem, ut enim patet ex infra dicendis, non stat cognitio omnium possibilem in essentia divina, ita ut essentia sit ratio ea cognoscendi abiq; eo, quod illa cognoscatur, quantum cognoscibilis est. Unde ex cognitione omnium possibilem in essentia divina, tanquam in causa, ejus comprehensio rectè colligitur, si non à priori, saltem à posteriori.

Ad tertiam nego sequelam Majoris, & ad ejus probationem dico, ad rationem comprehensionis non requiri adæquationem absolutam, seu entitativam cognitionis cum objecto; ita quod cognitio sit substantia, si objectum substantia est, alioquin nulla substantia posset comprehendere ab aliquo intellectu creato, cum omnis intellectus creatus, omnisque illius cognitio accidentia sint, sed sufficere adæquationem in propria linea intellectuali, & cognoscitiva; hoc est, quod tãta sit cognitio in ratione cognitionis, quantum fuerit objectum in ratione cognoscibilis; ita ut si objectum fuerit cognoscibile demonstrabiliter, cognitio sit demonstrativa; si fuerit cognoscibile modo infinito, cognitio sit infinita in ratione cognitionis: Unde cum cognitio, quæ Angelus superior cognoscit inferiorem, vel muscæ, aut formicam, tanta sit, imo & multo major in ratione cognitionis, quam sint objecta illa in ratione cognoscibilis, comprehensiva est, quamvis objecta illa entitativè & materialiter non adæquentur contra vero cum visio beatifica cujusque creaturæ existentis, aut possibilem, talem adæquationem cum essentia divina, utpotè infinite cognoscibili, habere nequeat, implicat Deum à quacunque creatura existente, vel possibili comprehendere.

Ad do cum Ildephono Michaële, proportionem & adæquationem requiritam ad comprehensionem objecti, debere pensari, & attendi penes ipsum intelligentem, & rem intellectam: v. g. inter ipsum Angelum & hominem, vel Angelum superiorem & inferiorem; unde licet intellectio Angeli superioris non adæquetur cum entitate Angeli inferioris; tamen quia hæc intellectio egreditur à subjecto, & principio intellectivo æquali, vel superiori Angelo, inferiori, potest cognitio Angeli superioris comprehendere Angelum inferiorem; quia quamvis ipsa in sua entitate non adæquet objectum, adæquat tamen illud ratione principij & radicis, à qua egreditur.

Hanc solutionem & doctrinam declarat & illustrat exemplò cause efficientis principalis, quæ debet habere æqualem, vel majorem perfectionem, quam est effectus ab ipsa productus; & tamen actio, quæ illum producit, utpotè accidens, non adæquat perfectione effectus, qui interdum est substantia; ut cum homo generat alium hominem, vel cum Sol producit aurum & gemmas